

Голові науково-методичної ради
КЗ «ЗОІППО» ЗОР
Варецький О.В.

Звіт

Зовнішнє незалежне оцінювання 2020: організація, проведення, результати знань випускників закладів освіти Запорізької області

Запровадження в Україні обов'язкової системи зовнішнього незалежного оцінювання (далі - ЗНО) у 2008 році стало визначальною та знаковою реформою в системі освіти взагалі. За майже десять років вона встигла зарекомендувати себе як прогресивна реформа. Щорічне тестування випускників закладів освіти в рамках ЗНО створило універсальну систему неупередженого оцінювання та визначення навчальних досягнень майбутніх абітурієнтів, які вступатимуть до закладів вищої освіти в Україні. Це прозорий механізм відбору абітурієнтів на основі рейтингових балів тестів, які також зараховуються в якості універсальних іспитів, як для вступу до закладів вищої освіти, так й отримання свідоцтва про закінчення загальної середньої освіти.

Обласний науково-методичний центр якості освіти (далі - ОНМЦМДЯО) аймається не тільки підготовкою, організацією, проведенням ЗНО, але й всіма процедурами із застосуванням технологій незалежного оцінювання. А саме: сертифікацією вчителів на етапі тестування, єдиним фаховим вступним випробуванням на спеціальність «Право» і єдиним вступним іспитом (іноземна мова) для вступу в магістратуру.

Цього року загальнонаціональний карантин, установлений постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», уніс суттєві корективи в діяльність як Українського ЦОЯО, регіональних ЦОЯО, центрів ЗНО при ОІППО, так і в роботу закладів освіти, пов'язану з підготовкою до проведення ЗНО.

Взагалі, ЗНО - це циклічний процес. І він не починається в кінці травня, і не закінчується в кінці червня. Цьому передуює велика організаційно-методична робота.

Саме на період карантину припало чимало підготовчих процесів: добір, навчання й інструктаж персоналу, залученого до проведення ЗНО, формування мережі пунктів тестування. Неабияким викликом для системи стало створення безпечних і комфортних умов під час проведення ЗНО відповідно до Тимчасових рекомендацій щодо організації протиепідемічних заходів при проведенні не тільки ЗНО, а й єдиного вступного іспиту та єдиного фахового вступного випробування в період карантину в зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 21.05.2020 № 24.

Але завдяки спільним зусиллям ДРЦОЯО, Департаменту освіти і науки Запорізької облдержадміністрації, ОНМЦМДЯО, керівників закладів освіти, керівників місцевих органів управління освітою вимоги безпеки, регламентовані постановою Головного державного санітарного лікаря України, було виконано в повному обсязі.

Прийняття Закону України від 18.06.2020 № 725-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань завершення 2019/2020 навчального року» також внесло певні корективи щодо ЗНО-2020. Відповідно до положень цього Закону випускники, які завершували здобуття повної загальної середньої освіти в поточному навчальному році, було звільнено від проходження державної підсумкової (далі – ДПА). А також було встановлено, що такі здобувачі освіти мали право пройти ДПА, у тому числі у формі ЗНО, за власним бажанням. У зв'язку з цим явка учасників була найнижчою за всі роки проведення ЗНО не тільки по Запорізькій області (75%), а й по іншим регіонам. По Україні цей показник становив 74,4 % (у 2019 р. – 91,4 %). Тому значна кількість зареєстрованих не брала участі в тестуваннях. Учасники, які отримали результати ДПА у формі ЗНО самостійно визначали, чи бажають вони, щоб їхні результати було внесено в додаток до свідоцтва про повну загальну середню освіту.

І як наслідок, цьогоріч усі здобувачі освіти підтвердили «золоті» та «срібні» медалі. Можна порадіти за випусників, тому що процес невизначеності в них досить затягнувся ще й це припало на достатньо спекотний період літа.

У поточному році допуск учасників до пунктів тестування розпочинався на 30 хвилин раніше, ніж зазвичай та здійснювався після проведення термометрії, оцінки наявності ознак респіраторних хвороб. Осіб, у яких виявили температуру тіла 37,3 °C і вище або ознаки респіраторних хвороб, не було допущено до проходження ЗНО. По області не було дозволено лише по одному учаснику з української мови і літератури, історії України, географії, англійської мови. У пунктах тестування діяв масковий режим, було передбачено місця для оброблення рук антисептиками, приміщення провітрювали й дезінфікували. Кожен пункт був забезпечений інформаційними плакатами, захисними масками, безконтактними термометрами, антисептиками та засобами гігієни.

Уже багато років поспіль тести укладаються шістьма мовами, окрім української та іноземних мов. Зазвичай, у Запорізькій області випускники обирають переклад російською. 2020 року тільки 8,2% від загальної кількості зареєстрованих замовили тести цією мовою.

Для аналізу результатів та проведення дослідження у сфері якості освіти використовують:

- портал відкритих даних – знеособлені результати основних сесій ЗНО за 2016–2020 рр.;
- регіональні дані – деперсоніфіковані узагальнені дані про результати ЗНО за 2010–2020 рр. на регіональному рівні (область, район, місто, район міста) з кожного навчального предмета;
- статистичні дані – розподіл учасників ЗНО з 2018 р., які подолали поріг «склав/не склав», за результатами рейтингового оцінювання за шкалою 100–200 балів.

Аналіз результатів розпочнемо з найприємнішого. А саме з випусників, які набрали максимальну кількість балів на ЗНО. Їх усього 14:

12 – випускники закладів освіти регіону поточного року, 2 – випускники минулих років. Стосовно розподілу 200-бальників за предметами, то по Запорізькій області хімія в більшості - 4 учасники набрали максимальний бал, 2 – з математики, 3 - з англійської мови, 2 – з біології, 1 – з історії України.

Запорізька область

Кількість 200-бальників закладів загальної середньої освіти

Предмет	Територіальна одиниця	Заклад освіти	Кількість 200 - бальників
Англійська мова	Дніпровський район, м.Запоріжжя	Запорізька гімназія № 31	1
Англійська мова	Дніпровський район, м.Запоріжжя	Запорізький багатoproфільний ліцей № 62	1
Англійська мова	Вознесенівський район міста, м.Запоріжжя	Запорізький класичний ліцей	1
Історія України	Веселівський район, Запорізької області	Комунальний заклад "Веселівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 1 Веселівської селищної ради"	1
Біологія	м.Токмак, Запорізької області	Токмацька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 5	1
Біологія	м.Енергодар, Запорізької області	Енергодарська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 2	1
Математика	Вознесенівський район міста, м.Запоріжжя	Запорізька гімназія № 28	1
Математика	Хортицький район міста, м.Запоріжжя	Запорізький багатoproфільний ліцей № 99	1
Хімія	Хортицький район міста, м.Запоріжжя	Запорізький багатoproфільний ліцей № 99	1
Хімія	Шевченківський район міста, м.Запоріжжя	Запорізький багатoproфільний ліцей "Перспектива"	1

Хімія	Шевченківський район міста, м.Запоріжжя	Запорізький багатoproфільний ліцей "Перспектива"	1
Хімія	м.Бердянськ, Запорізька область	Бердянська загальноосвітня школа I-III ступенів № 7	1

Хочеться також зазначити, що упродовж 2018 - 2020 років 200-бальники були випускниками Запорізького багатoproфільного ліцею № 62, Запорізької гімназії № 28, Запорізького багатoproфільного ліцею "Перспектива", Запорізького багатoproфільного ліцею № 99, Енергодарської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2 тощо.

Взагалі по Україні кількість випускників, які отримали максимально можливий бал збільшилося на 63% порівняно з минулим роком. По Запорізькій області цей показник склав 100% (7 – 14).

Предмет тестування	Кількість осіб, які набрали максимальний тестовий бал і отримали оцінку 200 балів	
	2019 рік	2020 рік
Математика	98	142
Англійська мова	36	84
Фізика	4	64
Хімія	77	49
Історія України	13	49
Біологія	26	44
Українська мова і література	17	8
Географія	1	3
Німецька мова	1	3
Французька мова	–	1
Іспанська мова	1	–
Усього	274	447

Щодо порогу «скла/не склав» 2020 року, то порівняно з минулим роком цей поріг знизився по всіх предметах на 1-3 бали. Упродовж трьох років він поступово зменшується.

Предмет тестування	Пороговий бал і частка осіб, які його подолали			
	2019 рік		2020 рік	
	бал	% осіб	бал	% осіб
Історія України	27	84,0 %	25	86,8 %
Географія	26	89,6 %	24	94,4 %
Українська мова і література	23	84,0 %	22	91,7 %
Біологія	23	91,0 %	22	94,5 %
Англійська мова	19	87,3 %	17	92,6 %
Німецька мова	19	87,7 %	17	88,6 %
Французька мова	19	79,4 %	17	92,3 %
Іспанська мова	19	83,3 %	17	88,7 %
Хімія	16	86,0 %	13	89,9 %
Фізика	13	85,0 %	12	92,3 %
Математика	11	81,5 %	9	87,3 %

Аналіз результатів випускників закладів освіти Запорізької області показав наступне:

- за середнім балом з української мови по Україні – 24 місце;
- за середнім балом з математики по Україні – 18 місце;
- за середнім балом з історії по Україні – 23 місце;
- за середнім балом з англійської мови по Україні – 20 місце;
- за середнім балом з фізики по Україні – 24 місце;
- за середнім балом з хімії по Україні – 20 місце;
- за середнім балом з біології по Україні – 19 місце;
- за середнім балом з географії по Україні – 20 місце;
- за середнім балом з німецької мови по Україні – 17 місце.

Серед 10 закладів освіти Запорізької області, які за середнім балом показали найкращі результати, то можна відзначити Запорізьку гімназію № 28, Запорізьку гімназію № 31, Запорізький багатoproфільний ліцей №34, Запорізький багатoproфільний ліцей «Перспектива» та інші. Приємно, що в топ-10 таких закладів ввійшли сільські та міські школи обласного підпорядкування з Михайлівського та Якимівського районів, міст Бердянська й Мелітополя.

За профілем навчання найкращі результати з української мови і літератури демонструють випускники фізико-математичного напрямку (середній бал 171,1), іноземної філології (середній бал 152,4), економічного (середній бал 150,6), фізичного (середній бал 145,7). З математики – іноземна філологія (середній бал 154,9), математичний (середній бал 154,2), економічний (середній бал 150,9). З історії України - фізико-математичного напрямку (середній бал 183,3), математичного (середній бал 154,2), іноземної філології (середній бал 145,2), економічного (середній бал 150,9). З англійської мови - фізико-математичного напрямку (середній бал 173,5), математичного (середній бал 155,6), економічного (середній бал 155,4),), іноземної філології (середній бал 156,5).

Така ситуація простежується уже декілька років. «Технарі» краще знають не тільки математику, а й іноземну та українську мови та ще й історію України.

За типом закладу освіти простежується такий результат: найвищих результатів досягають випускники гімназій, колегіумів, ліцеїв, спеціалізованих інтернатів, спеціалізованих шкіл; найгірші бали у випускників закладів професійно-технічної освіти різних профілів по різних предметах. Це стосується не лише Запорізької області, а й різних регіонів та України в цілому.

Висновки

1. Незважаючи на епідеміологічну ситуацію, карантинні обмеження, зміну термінів проведення тестувань процедура ЗНО в Запорізькій області відбулась організовано без жодних кричущих проблем чи порушень.
2. Усі вимоги безпеки, регламентовані постановою Головного державного санітарного лікаря України, виконано в повному обсязі.
3. Одним зі значних викликів були складні погодні умови , а саме кінець червня середина липня - велика спека.
4. Скасування обов'язкової державної підсумкової атестації вплинуло на суттєве зменшення кількості учасників ЗНО.
5. Стовідсоткове збільшення учасників ЗНО, які отримали максимальний бал на ЗНО.

6. Аналіз результатів показав, що необхідна більш якісна підготовка до ЗНО зі всіх предметів; випускники технічних профілів показують вищі результати, ніж інші; учні (студенти) закладів професійно-технічної освіти демонструють найнижчі результати.

Зміни в ЗНО-2021

Графік

2021 року сесія зовнішнього незалежного оцінювання стартуватиме 21 травня і розпочнеться тестом з хімії та фінішуватиме 15 червня тестом з географії, а додаткова сесія пройде до 16 липня.

Реєстрація учасників ЗНО розпочнеться 01 лютого й завершиться 05 березня 2020 року без можливості для переєстрації пізніше.

Новації ЗНО-2021

1) 12 предметів.

2) Замість чотирьох предметів можна обрати п'ять для розширення комбінації сертифікатів учасників ЗНО для вступу в заклади вищої освіти.

3) Для отримання свідоцтва про здобуття повної загальної середньої освіти випускникам 2021 року закладів освіти необхідно пройти державну підсумкову атестацію з чотирьох предметів: українська мова, математика, історія України або іноземна мова, один із навчальних предметів (історія України, географія, біологія, хімія, фізика, англійська, німецька, французька, німецька мови).

4) У 2021 році випускники закладів освіти, які здобуватимуть повну загальну середню освіту, обов'язково складатимуть державну підсумкову атестацію у формі ЗНО з математики.

Новації у Тестових зошитах з математики, часі виконання сертифікаційних робіт

Українська мова й українська мова і література – два тести залежно від напрямку навчання: технічний і гуманітарний.

Для проведення ДПА з української мови і літератури у 2021 році буде розроблено два варіанти сертифікаційних робіт:

- ДПА українська мова - тестовий зошит налічуватиме 39 завдань закритої форми з української мови, одне завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю з української мови, на виконання яких відведено 150 хвилин;

- ДПА українська мова – тестовий зошит налічуватиме 39 завдань закритої форми з української мови, 3 завдання з короткою відповіддю відкритої форми з української мови, одне завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю з української мови, 24 завдання закритої форми з української літератури, на виконання яких відведено 210 хвилин.

Для ознайомлення надано перелік спеціальностей, які передбачають складання тесту з української мови і літератури. Він складатиметься з чотирьох частини: українська література – 1, українська мова – 2, три завдання з відкритою формою короткою письмовою відповіддю – 3, завдання відкритої форми з розгорнутою письмовою відповіддю – 4. Майбутні абітурієнти працюватимуть з трьома бланками відповідей А, Б, В.

Рекомендації як успішно скласти тест з української мови і літератури

- 1) Читати українську сучасну та класичну літературу, зарубіжну класичну та літературу письменників-новаторів.
- 2) Ознайомитися з Програмою зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури 2021 року.
- 3) Опрацювати демонстраційні варіанти сертифікаційної роботи з української мови і літератури.
- 4) Опрацювати демонстраційні варіанти сертифікаційної роботи з української мови.

Рекомендації як успішно скласти тест з математики

- 1) Ознайомитися з Програмою зовнішнього з математики 2021 року.
- 2) Опрацювати демонстраційні варіанти сертифікаційної роботи з математики рівня стандарту.
- 3) Опрацювати демонстраційні варіанти сертифікаційної роботи з математики профільного рівня.

Загальні рекомендації як успішно скласти тести ЗНО-2021

- 1) Ознайомитися з умовами прийому на навчання для здобуття вищої освіти у 2021 році на сайті Міністерства освіти і науки (затверджені 15.10.2020 наказ №1274).
- 2) Ознайомитися з особливостями ДПА/ЗНО 2021 року на сайтах УЦОЯО, ДРЦОЯО, ОНМЦМДЯО.
- 3) **У січні 2021 року зареєструватися на пробне ЗНО.**
- 4) Обрати предмети ЗНО (максимально – 5, мінімально – 4).
- 5) Тренуватися розв'язувати тести минулих років.

Отже, різниця між ЗНО 2020 і 2021 дуже суттєва. А це великий організаційний цикл, який розпочато з січня 2020 року й продовжується на сьогодні.

Методист ОНМЦМДЯО

Евеліна Лук'янчук